

Beredningsrapport: Det goda åldrandet

Slutrapport från den tillfälliga beredningen – mobilisering för Östra
Göinges äldre

Charlotta Lundberg, SPU, 2022-04-26

**ÖSTRA
GÖINGE**

Innehållsförteckning

Beredningsrapport: Det goda åldrandet	1
1 Ordförandens inledning	3
2 Bakgrund	4
2.1 Strategin Det goda åldrandet i sammandrag	4
2.1.1 Syftet med strategin	4
2.1.2 Målgrupper för strategin	4
2.1.3 Direktiv till förvaltningen	5
2.2 Beredningens uppdrag 2021-22	5
3 Beredningens arbete	7
3.1 Deltagare och mötestidplan	7
4 Resultat	10
4.1 Nulägesdag	10
4.2 Fokusgrupper	11
4.3 Beredningens reflektioner	12
5 Kommunens roll som möjliggörare	12
5.1 Kommunen som samskapare	12
5.2 Kommunen som kommunikatör	13
5.3 Kommunen som organisatör	14
5.4 Kommunen som stödjare	15
5.5 Kommunen som lokalsamordnare	15
6 Utveckling på bredare samhällsnivå	16
6.1 Lärande	16
6.2 Integration	16
6.3 Transporter	16
6.4 Boende	17
6.5 Trygghet	17
7 Slutord	17

1 Ordförandens inledning

I Östra Göinge kommun finns en uttalad målsättning att skapa förutsättningar för ett gott åldrande. Alla Göingebor ska kunna leva och åldras utan att mista känslan av delaktighet och gemenskap.

Som politiker i beredningen för det goda åldrandet, har uppgiften varit att stämna av nuläget, se vilken bild som ges och dra slutsatser om vad som eventuellt kan utvecklas utifrån vad kommunen har rådighet över att påverka. Vi båda som undertecknat detta förord har under arbetets gång imponerats av det rika och omfattande utbud som civilsamhället erbjuder våra Göingebor.

Ensamhet och en känsla av att inte längre vara behövd och delaktig i samhället efter ett avslutat yrkesliv, är problem som många kan uppleva. En del tyngs av rollen som anhängigvårdare och upplever kanske ensamhet i onödan genom föreställningen om att inte ligga samhället till last. Det är en uppgift för de kommunala verksamheterna och civilsamhället tillsammans, att ge stöd och hitta metoder för att motverka negativa upplevelser av att bli äldre. Vi vill ha ett Östra Göinge där våra ”60+:are” kan känna sig behövda och därmed hålla sig friska längre med mindre psykisk ohälsa och ett minskat behov av förtidiga vårdinsatser.

Samtidigt vet vi att framtidens äldre i jämförelse med tidigare generationer, är friskare, mer digitaliserade och vana vid att kunna välja fritt ur ett brett utbud av aktiviteter. Många känner sig inte som ”pensionärer” eller ”seniorer”; den känslan infinner sig först när olika hälsorelaterade problem gör sig gällande. Många ”60+:are” vill fortfarande arbeta efter förmåga och bidra till samhället genom till exempel frivilligarbete. Det blir också vanligare att fortsätta lära nytt i studiecirklar och att ha ett friare liv utan att binda upp sig i traditionella föreningsstrukturer. Tillsammans behöver vi tänka nytt och möta önskemål om friare former. Det är också viktigt att bidra till en ökad integration genom vidgade kontaktvägar på fler språk och i nya kanaler.

Kommunen har en viktig roll framöver som möjliggörare, kommunikatör och stödjare till civilsamhällets olika aktörer. Den kommunala verksamheten ska skapa möjlighet för föreningar och andra organisationer att samverka över sina gränser och skapa en känsla hos den enskilde Göingebon av att vara en resurs i samhället. Kommunen behöver erbjuda en plattform för informationsflöden och möjliggöra dialoger mellan olika samhällsaktörer i olika forum.

Jag och vice ordförande Lars-Stellan Jönsson (S) vill rikta ett stort tack till alla deltagare i beredningen, till tjänstemannastödet men framför allt till våra föreningar, samfund och de Göingebor som bidragit till denna rapport med sitt engagemang och sin vilja att utveckla vårt framtida Östra Göinge. Ni har varit våra ”ögonöppnare”!

Camilla Dahlström (M)

Lars-Stellan Jönsson (S)

Beredningens ordförande

Beredningens vice ordförande

2 Bakgrund

2.1 Strategin Det goda åldrandet i sammandrag

Strategin ”Det goda åldrandet” formulerades år 2017 av kommunstyrelsens omsorgs- och utbildningsutskott och fastställdes 2017-06-07.

2.1.1 Syftet med strategin

Arbetet med att skapa ett hälsosamt åldrande och öka känslan av egenmakt och delaktighet i samhället behöver sättas i fokus. Insatserna måste i högre grad utgå från individen och inriktas på att främja och bevara hälsan, stärka individen och dess anhöriga och öka den upplevda livskvaliteten för den enskilde.

Att känna sig sedd och känna delaktighet i samhället samt att stärka sina sinnen genom att lära nytt eller utveckla sina intresseområden är viktiga faktorer för att förebygga, främja och bevara hälsa. Att vara aktiv i ideella organisationer eller att vara anhängigvårdare, är exempel på aktiviteter där man både är behövd och utgör en viktig samhällsresurs. Därför ska vi i Östra Göinge, tillsammans med ideella organisationer och det civila samhället, erbjuda ett brett utbud av aktiviteter inom exempelvis kultur, hälsa och föreningsliv och vi ska stimulera, underlätta för och välkomna äldres vilja att lära mer.

2.1.2 Målgrupper för strategin

Åldrandet pågår per definition från den stund en människa ser dagens ljus. Naturligtvis ger åldrande individuella effekter för varje individ och ibland uppkommer likartade behov som hos äldre av andra anledningar än enbart ålder. Därför kan det vara svårt att sätta en exakt åldersgräns för att beskriva målgruppen för det goda åldrandet, men strategin riktar sig i huvudsak till människor i ”den tredje” och ”den fjärde åldern”.

Den tredje åldern: ca 60 - 75 år

- yrkesverksamheten har upphört eller upphör snart
- mer fritid att disponera över
- hälsan är fortfarande god

Den fjärde åldern: ca 75 år –

- den fysiska och psykiska förmågan har börjat sättas ner
- hjälpbehovet för att klara av det dagliga livet ökar
- graden av sjuklighet ökar liksom behovet av vård- och omsorgstjänster

2.1.3 Direktiv till förvaltningen

Vid sidan av övergripande utgångspunkter och framgångsfaktorer i strategin, formulerades även fyra direktiv från kommunens förtroendevalda riktade till förvaltningen under rubriken ”Utmaningar för det goda åldrandet”:

Utgå från individen

Förvaltningen ska utgå från varje individs behov och på olika sätt stimulera den äldre till aktivitet och anpassning till äldrelevets nya förutsättningar. När behovet av välfärdstjänster ökar ska den äldre i så stor utsträckning som möjligt kunna bestämma över när, var och hur olika insatser ska utföras och vem som ska utföra dem.

Rätt att välja

Verksamheternas utbud av aktiviteter och samhällsservice ska formuleras och kommuniceras så att rättigheter, möjligheter och skyldigheter framgår tydligt.

Goda livsvillkor

Äldres frivilliga insatser ska stimuleras för att bidra till goda mentala och sociala livsvillkor. Den fysiska utformningen av samhället ska leda till ett tryggt och tillgängligt samhälle med tillgång till kreativa mötesplatser och alternativa boendeformer, anpassade till äldres behov och krav.

Hälsosamma levnadsvanor

Anhörigstödet ska utvecklas liksom det förebyggande, hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbetet, i syfte att bibehålla det friska och stärka individens egen fysiska och mentala förmåga.

2.2 Beredningens uppdrag 2021-22

Den demografiska utvecklingen i Sverige medför en stor ökning av antalet äldre de närmaste åren. Östra Göinge är inget undantag. Målbilden för den tillfälliga beredningen för det goda åldrandet är att fler äldre ska uppleva att Östra Göinge är en kommun där det finns goda möjligheter till ett gott liv med ett aktivt deltagande i samhället. Vi vill skapa förutsättningar för den enskilde att leva ett friskt liv utan insatser från kommunen. Vi vet också att ensamhet är en stor anledning till att äldre upplever otrygghet och att vårdbehovet ökar. Vi gör redan mycket för att hjälpa, men vi behöver göra mer och vi behöver hjälp! Vi behöver hjälp av vårt civilsamhälle att fortsatt engagera sig med ännu fler meningsfulla aktiviteter för våra äldre. Vi behöver hjälp av våra äldre, att de ska våga ta steget. Därför vill Östra Göinge mobilisera för det förebyggande arbetet för våra äldre genom den tillfälliga beredningen om det goda åldrandet.

En tillfällig beredning för det goda åldrandet är ett verktyg bland många för att initiera och påverka en mobilisering. Beredningens arbete bör vara inriktat på att inhämta fakta från våra egna verksamheter såväl som att ta del av extern kunskap och inspiration. Beredningen bör också genomföra dialoger för att på så vis initiera och diskutera mobiliseringen för Östra Göinges äldre tillsammans med samhällets aktörer. Fokus bör vara framåtsyftande på den resa som behöver göras de kommande åren för att våra äldre ska finna goda möjligheter till ett gott liv och ett aktivt deltagande i samhället. Det är således viktigt att ”här och nu frågor” hanteras i andra forum än genom den tillfälliga beredningen; det är inte beredningens syfte att ta fram en programhandling.

Beredningen arbetar för att finna viktiga insatser för att förebygga, främja och bevara hälsan hos Göingeborna genom dialoger mellan målgruppen och samhällets olika aktörer. Insatserna ska utgå från målgruppens behov och intressen.

Den eftersträlvade effekten är ett gott åldrande och en ökad känsla av egenmakt och delaktighet i samhället genom en god gemenskap där individen stärks och den upplevda livskvaliteten ökar. En viktig aspekt är att Göingebon ska ges möjlighet att delta i samhället och känna att man bidrar med något viktigt och bra.

3 Beredningens arbete

3.1 Deltagare och mötestidplan

Beredningen är en parlamentariskt sammansatt grupp med följande deltagare:

Camilla Dahlström (M), ordförande
Lars-Stellan Jönsson (S), vice ordförande
Inger Mattsson (M)
Elin Johansson (KD)
Rosa Henningsson (C)
Ann-Sofie Lod Stolpe (SD)
Lena Svensson (S)
Bertil Malmsten (M)
Linn Alexandersson (M)
Andreas Söderlund (M)
Mikael Christersson (SD)
Monica Svensson (MG)
Anita Bengtsson Tops (V)
Susanne Karlsson (S)

Ansvarig tjänsteperson: Charlotta Lundberg

Mötestidplanen illustreras nedan:

Det första mötet hölls 3 nov 2021, då uppdraget presenterades och det planerade upplägget diskuterades med deltagarna.

Eftersom uppdraget handlade om att stärka det förebyggande arbetet som syftar till att främja och bevara hälsan hos Göingeborna, blev första fokus i beredningens arbete att bilda sig en uppfattning om nuläget.

Till Nulägesdagen 7 december hade en rad lokala aktörer, tillika arrangörer av aktiviteter för Göingebor i den tredje åldern, bjudits in för att berätta om sitt utbud:

Svenska kyrkan, Projekt SPIRA, Sibbhults IF, ABF, PRO, SPF Glimåkra, Göinge träningscenter, kommunens äldrepedagog, äldrelots och föreningssamordnare, Vårdcentralen Knislinge, Svenska Vävstolsmuseet, Göinge hembygdsförening, Bangolfklubben Ringen i Hanaskog, Bowlingklubben i Knislinge (PRO) och Östra Göinge Riksteaterförening.

Varje aktör fick förbereda en presentation om sin verksamhet utifrån följande hållpunkter:

- Hur ser ert utbud ut? Hur ofta har ni aktiviteter?
- Hur jobbar ni förebyggande och hälsofrämjande?
- Vem är er genomsnittlige deltagare?
- På vilka platser i Östra Göinge träffar ni deltagarna?
- Vad har ni för erfarenhet av utrikesfödda deltagare?
- Hur informerar ni om er verksamhet?
- Hur samverkar ni med andra aktörer?

När var och en av deltagarna presenterat sin verksamhet, hölls en avslutande paneldiskussion där beredningens deltagare fick ställa frågor och bolla tankar med de inbjudna aktörerna.

Den 19 januari 2022 arbetade beredningen med att summera resultaten från Nulägesdagen och formulera frågeställningar till de kommande fokusgrupperna med inbjudna Göingebor.

Genomförande av sex stycken fokusgrupper under februari

Av uppdraget framgick att beredningen förväntades föra dialog med Göingeborna. Representanter tillhörande den tredje åldern (se definition i punkt 2.1.2) bjöds in till fokusgrupper vid sex tillfällen. Eftersom Nulägesdagen tydligt hade visat att gruppen utrikesfödda var underrepresenterad i nuvarande aktiviteter, kontaktades ansvariga för kommunens SFI-undervisning. Detta resulterade i att fyra SFI-elever i den tredje åldern bjöds in till var sin fokusgrupp. För att säkerställa full förståelse anlätades tolk vid dessa tillfällen.

Vid varje gruppsamtal deltog antingen beredningens ordförande eller vice ordförande. Utöver dem deltog ytterligare två beredningsdeltagare i varje diskussionsgrupp. Var och en av dem fick i uppdrag att bjuda med sig en Göingebo i den tredje åldern till

diskussionen. En av aktörerna från Nulägesdagen deltog tillsammans med en utvald gäst från föreningen. Resterande Göingebor bjöds in från deltagare i tidigare genomförda Medborgarforum på temat Det goda åldrandet.

Totalt antal deltagare per tillfälle var 12 personer, inklusive tjänstemannastödet på en person och tolk vid de tillfällen då utrikesfödda deltog.

16 mars: insikter, slutsatser och prioriteringar

Vid detta möte arbetade beredningen i workshops för att prioritera de delar i resultatet som skulle lyftas i slutrapporten. I mellanperioden mellan 16 mars och 20 april har ett intensivt arbete pågått med att färdigställa rapporten, med möjlighet för samtliga beredningsdeltagare att komma med synpunkter på och föreslå tillägg till rapportens innehåll.

4 Resultat

Här nedan följer sammanfattningar av resultaten som framkommit under beredningens arbete:

4.1 Nulägesdag

Här redovisas beredningens samlade förslag till förbättringar utifrån aktörernas presentationer och följande panelsamtal.

SAMVERKAN

- Utifrån att ha lyssnat på de inbjudna, låter det som att alla arrangörer arbetar aktivt men att de gör det var för sig som i små öar - tänk då vad man kunde uppnå med broar mellan dessa.
- Det behövs en samordnad informationskanal: en hemsida där man kan boka, där info finns med mera.
- Det behövs en mötesplats för aktiviteter och gemenskap i varje större by, där man dessutom kan erbjuda fika eller lunch - alla ska ju äta, som Västergård i Glimåkra.

GEMENSKAP MELLAN OLIKA ÅLDERSGRUPPER

- Jag tänker att vi behöver en breddad gemenskap mellan alla åldrar.

UTRIKESFÖDDA

- Det verkar vara svårt att nå ut till utrikesfödda. Enligt Maria från Spira finns ett stort behov också i denna grupp. Hur förbättrar vi integrationen och skapar inkludering?
- Det behövs brobyggare till äldre utlandsfödda. Typ Spira-projektet. Knyt ihop gamla och unga, exempelvis volontärer på förskola och inom kyrkan. Det är viktigt att alla känner att de är en del av en helhet.

FÖRENINGSSTÖD

- Bangolfspresentationen var bra på så sätt att den satte fingret på att kommunen inte ger bidrag till föreningsverksamhet för pensionärer. En stor del av deras medlemmar var just pensionärer.

EFTERFRÅGESTYRT UTBUD

- En del aktörer verkade mycket nischade i sitt utbud, utan synlig ansats att försöka hitta nya inriktningar för att möta efterfrågan från andra målgrupper.
- Vi har sett stort prov på ideell verksamhet. En risk är dock att arbetet bygger på ett begränsat antal eldsjälar i respektive förening. Risker är att de bara maktar med det de alltid gjort och missar att utveckla sin verksamhet.

4.2 Fokusgrupper

Här ges ett axplock av den bild Göingeborna gav beredningen vid samtalen:

- Ett av de viktigaste värdena för ett gott åldrande är att få behålla hälsan så länge som möjligt. Hälsosamma levnadsvanor har betydelse såväl för kroppen som för det mentala måendet.
- De allra flesta deltagarna var också överens om att *gemenskapen* är det allra viktigaste värdet i att mötas i olika aktiviteter.
- Ett annat viktigt värde är *lärande*. Ingen blir för gammal för att lära. Äldre personer har dessutom en stor livsvisdom och samlade kunskaper och färdigheter inom många områden, som det kan vara värdefullt att kunna sprida vidare till andra. Lärande kan alltså vara dubbelriktat.
- Det tredje nyckelordet är *görande*. Att röra på sig i grupp eller enskilt och att hålla kroppen i trim förlänger den tredje åldern för både kvinnor och män. Även görande i form av hantverk, matlagning eller släktforskning för att ge några exempel, bidrar till ett gott åldrande, enligt samtalen i fokusgrupperna.
- Mötesplatser är viktiga. De bör finnas i alla större byar, gärna drop-in för förutsättningslös gemenskap. Alla behöver mat, fika och sällskap.
- Det framkom önskemål om en gemensam, öppen mötesplats där man kan samlas och ta del av olika utbud i olika utrymmen: en kör, en studiecirkel, fika, lunch, träning med mera.
- Många värjer sig för orden "äldre", "senior" och pensionärs-" och känner inte igen sig i dessa begrepp, varför man heller inte deltar i aktiviteter med dessa förtecken, trots att man åldersmässigt hör till målgruppen.
- En del drar sig för att gå med i föreningar, på grund av risken att bli "tvingad till styrelseuppdrag" med mera. Föreningarna pratar också mycket om problem med nyrekrytering.
- Annonseringen av föreningarnas utbud haltar. Många uppger sig inte ha tillgång till lokaltidningen espresso, där mötesplatser och aktiviteter för äldre annonseras ut (tidningen delas ut av Svensk Direktreklam. Göingebor som märkt sin brevlåda med "Reklam nej tack" riskerar att bli utan tidning. Andra uppger att de slänger reklamen utan att läsa den, ovetande om att tidningen "espresso" innehåller kommunal information till Göingeborna.) Tidningens namnbyte från "Allt om Göinge" till "espresso" upplevs som problematiskt. Det är inte längre uppenbart att tidningen innehåller riktad kommuninformation till medborgarna. Utskicket misstolkas av flera deltagare i fokussamtalen för reklam. Några arrangerar uppger att annonskostnaderna är så höga att de tvingas hålla sig till muntlig information.
- Utskick till alla som uppnår pensionsåldern och/eller nyinflyttade saknas.
- Utrikesfödda lyser med sin frånvaro i föreningarnas deltagarlistor.
- Hur ska man ta sig till aktiviteten när kollektivtrafiken inte kör på sträckan och taxi inte finns?
- Boendeanternativ som fyller behovet mellan villa och särskilt boende saknas och efterlyses.

4.3 Beredningens reflektioner

”Det finns mycket att ta tag i!” Denna kommentar fälldes av en av beredningens deltagare efter sammanställningen av de gemensamma reflektionerna. En förutsättning för formuleringen av beredningens slutsatser och rekommendationer till förvaltningen i det följande, har varit att primärt rikta in sig på områden där kommunen har rådighet att agera. Dessa områden redovisas i avsnitt 5. Kommunens roll som möjliggörare. Frågor där flera aktörer ansvarar och där den kommunala organisationen inte ensam kan styra utvecklingen, redovisas under avsnitt 6. Utveckling på bredare samhällsnivå.

5 Kommunens roll som möjliggörare

5.1 Kommunen som samskapare

Kommunens roll: Vara en samskapare för "det goda åldrandet" genom att bygga en plattform för möten över gränserna för aktörer och föreningar. Kommunen ska underlätta möjligheterna för föreningar och enskilda aktörer att agera samordnat med aktiviteter och erbjudanden till Göingeborna. Kommunens roll är att vara möjliggörare och ”smörjmedel i maskineriet”:

- Skapa möjligheter för aktörerna att mötas och utveckla nya samarbeten, skapa synergier och tvärkontakter.
- Vara en aktiv dialogpart i frågor rörande civilsamhällets strävan att öka Göingebornas upplevelse av delaktighet/egenmakt och känslan av att behövas.
- Informera om resultatet av beredningens arbete och inspirera aktörer och föreningar till att utveckla sitt utbud enligt vad som framkommit, exempelvis:
 - Nya "lösare" former av aktiviteter efterfrågas utan "tvingande medlemskap": utomhusaktiviteter, enstaka aktiviteter utan krav på fortsättning till exempel cykelturer och kulturvandringar till fornlämningar.
 - Bjud in till förutsättningslösa öppna hus eller prova på-dagar
 - Låt enskilda Göingebor starta studiecirklar och på sätt dela med sig av egen kunskap.

5.2 Kommunen som kommunikatör

Att skapa vetskap hos alla Göingebor om deras rättigheter och möjligheter till delaktighet och gemenskap samt förutsättningar för deltagande i föreningarnas utbud är avgörande för ett jämlikt och brett deltagande.

Den kommunala organisationens funktion och uppdrag ger möjlighet till helhetssyn och samordning med synergivinster inom en rad områden som stöd till civilsamhällets verksamheter. Beredningen har därför formulerat följande utvecklingsområden för kommunen i sitt uppdrag som möjliggörare:

- Samordna kanaler och informationsflöden för gemensam marknadsföring av platsens samlade utbud av aktiviteter
- Skapa möjlighet för de äldre Göingeborna att själva vara med och påverka/definiera förutsättningar för "Det goda åldrandet" i Medborgarråd (jfr beredningens Fokusgrupper)
- Anpassa informationsflödena till breddade målgrupper
 - utrikesfödda
 - nyinflyttade
- En strategi för differentierad kommunikation behövs. Kommunens roll blir att ge kunskap till och förutsättningar för platsens samlade aktörer att nå ut med information på språk som kan förstås av hela målgruppen och genom lämpliga kanaler. (Det är inte alltid bäst med ett brev i brevinkastet. Var innovativ, använd andra kontaktvägar. Bjud in till prova-på, öppet hus, tag med en vän med mera.)
- Skapa medvetenhet kring ordvalets effekter, till exempel "senior-", "pensionärs-" "äldre-". Till exempel: I stället för: "Kom och sjung i vår pensionärskör" så kan man skriva "Kom och sjung i vår eftermiddagskör". Då riktar man sig till de som inte jobbar = pensionärer, och kanske en och annan arbetslös person under 65, men då fyller kören en viktig roll för den personen också. Frihet är ett annat ord man kan använda som är positivt klingande.
- Räckvidden i de kommunala informationskanalerna inklusive espresso behöver kartläggas och säkerställas.

5.3 Kommunen som organisatör

Östra Göinge kommun arbetar redan aktivt för att bidra till ett gott åldrande genom frivilligverksamhet, anhörigstöd och hembesök hos 77-åringar. Utifrån detta har beredningen formulerat följande utvecklingsområden:

Utveckling av kommunens förebyggande arbete för äldre

Att utföra frivilligt arbete skapar värde både för den som utför insatsen och för den som är föremål för den. Att lösa befintliga problem genom frivilliga insatser kan alltså skapa dubbla vinster.

- Utveckla strategi för ökad integration, så att frivilligverksamheten attraherar utrikesfödda. Tag hänsyn till olika gruppers villkor.
- Hitta lösningar för Frivilligverksamheten att ha aktiviteter i alla byar
- Utveckla mötesformer som kombinerar fysiska möten med deltagande via nätet för dem som saknar möjlighet att delta fysiskt i utbudet av aktiviteter
- Erbjud kurser "inför nästa fas i livet, efter arbetslivet" som ger en förberedelse inför förändrade förutsättningar gällande ekonomi, hälsa, aktivitet och sociala aktiviteter efter pensioneringen
- Erbjud kurser som stärker förmågan till delaktighet i samhället, till exempel att hantera digitala kanaler
- Motverka ensamhet: Två ensamma personer kan ge varandra sällskap - äldre besöker äldre
- Motverka isolering: Deltagare i Frivilligverksamheten kan erbjuda transporter till Göingebor som saknar egna transportmöjligheter. Det löser inte problemet med bristande kommunikationer på samhällsnivå, men på individnivå undanröjs ett transporthinder samtidigt som den frivillige känner sig behövd och gör en viktig insats.

Ekonomisk rådgivning för pensionärer om privatekonomi och budget

- Utveckla samarbetet med kommunens budget- och skuldrådgivning, som kan ge riktad information kring privatekonomi för äldre inför och efter pensionering

Utveckling hos övriga verksamheter

- Det är viktigt att känna sig behövd och värderad i samhället. Känslan av att äldre Göingebor kan göra nytta/arbeta behöver stärkas.
- Främja och uppmuntra ett långt och rikt arbetsliv - utveckla seniorpool, med ersättning för utfört arbete
- Anpassat arbete i skola/vård/omsorg som till exempel klassmorfar/promenadvärd/sällskapsperson (samverkan över interna kommunala organisationsgränser)

5.4 Kommunen som stödjare

Flera föreningar har vittnat om ett svårt ekonomiskt läge för att marknadsföra och genomföra aktiviteter för äldre. Beredningen har därför formulerat följande utvecklingsområden:

- Ett kommunalt aktivitetsbidrag införs för föreningsverksamhet med pensionärer¹⁾ som deltagare.
- Bidraget ska skapa stimulans för föreningar att organisera aktiviteter som attraherar bredare målgrupper²⁾ och stimulerar åldersblandat deltagande, inklusive pensionärer.
- Ett krav är att marknadsföring och utformning av aktiviteterna ska passa både in- och utrikesfödda deltagare.

Kommunen ska erbjuda riktade insatser/rådgivning till föreningar för information om stöd och möjligheter utifrån ovanstående.

¹⁾ Ålders- eller sjukpensionärer, d v s person vars inkomst av arbete inte utgör huvudparten av försörjningen.

²⁾ Bredare målgrupper inkluderar både in- och utrikesfödda Göingebor

5.5 Kommunen som lokalsamordnare

En trång sektor som så gott som alla arrangörer talar om är mötesplatser och lokaler, både med avseende på tillgänglighet och geografisk placering. Kommunen har i sin verksamhet ett större antal lokaler. De som inte nyttjas utanför ordinarie arbetstid bör kunna upplåtas för föreningsaktiviteter med mera.

- Tillhandahåll lokaler när kommunens verksamhet avslutats för dagen, exempelvis skolkök, slöjd- och gymnastiksal
- Fördela olika föreningars tillgång till kommunens sporthallar med mera rättvist
- Skapa och underhåll mötesplatser utomhus: boulebana, bänkar och grillmöjlighet etcetera

6 Utveckling på bredare samhällsnivå

Utöver de områden som tagits upp under avsnitt 5 finns också en rad komplexa utmaningar som handlar om att se människan ur ett helhetsperspektiv och som hela civilsamhället behöver samarbeta kring för att klara av. Detta är frågor som inte enbart ligger i den kommunala organisationens händer utan behöver förändras uthålligt under en längre period av alla inblandade parter tillsammans.

6.1 Lärande

När det gäller det livslånga lärandet ligger ansvaret på flera parter. Den enskilde har ett egenansvar att orientera sig i utbudet, att anmäla sig och ta del av det innehåll som erbjuds. Det är som med allt lärande att om den enskilde inte är motiverad och verkligen tillägnar sig kunskaperna, uppstår inget lärande. Arrangören av utbildningen har också ett ansvar. Utbildningens innehåll måste vara tillgängligt i tid, rum och form och anpassat till mottagarnas förförståelse och språk med mera. Om mottagarna är många kan samverkan behöva ske mellan flera aktörer.

Ett exempel är den utbildning som föreslagits inför fasen efter arbetslivet som skulle handla om ekonomi, hälsa, rörelse och sociala aktiviteter med mera. Kursupplägget skulle kunna utarbetas gemensamt av olika lokala aktörer som bidrar med olika kompetenser (till exempel kommunens äldrepedagog, ett studieförbund, kommunens konsumentvägledare, vårdcentralen och en pensionärsförening). Själva kursen kan sedan hållas av flera olika aktörer och ingå vid sidan av annat utbud i föreningar och föreningsstöd kan utgå till kursarrangören.

6.2 Integration

Ett genomgående utvecklingsområde i hela beredningens arbete är behovet av integration och av att nå ut till och attrahera alla Göingebor i tredje åldern, oavsett födelseland. Detta kopplat till lärande höjer aktualiteten för kurser i exempelvis mångkulturell matlagning där lärandet går hand i hand med nyfikenhet och kunskaper om andra kulturer och deras kokkonst.

6.3 Transporter

Vikten av funktionella transportlinjer till och från föreningsaktiviteter är en fråga som har lyfts i de flesta av beredningens diskussioner. Om inte taxi eller kollektiva färdmedel finns eller fungerar för transport i båda riktningarna eller är ekonomiskt möjligt, har arrangerad samåkning eller upphämtning i gemensamma bussar föreslagits. Problem med ej befintlig kollektivtrafik och frånvaro av taxi kan också kompenseras av digitala lösningar som inte kräver förflyttning. En tredje strävan är att decentralisera aktiviteterna och skapa förutsättningar för träffpunkter i alla större byar, vilket medför kortare transportsträckor.

6.4 Boende

Boendefrågan är central när man blir äldre. Vid var och en av de sex fokusgrupperna har efterfrågan av boendebalternativ framförts. Det man avser är ett mindre boende att flytta in i efter till exempel en villaförsäljning. Här nedan följer några tankar som diskuterats gällande boende:

- Informationen om olika typer av befintliga boendebalternativ i olika delar av kommunen behöver bli tydligare och mer överskådlig. Information om privata alternativ ska också ingå.
- Utveckla alternativa boenden med möjlighet till gemenskap och samverkan. Förslag ges på en typ av kollektiva boenden där man tillsammans fattar beslut angående service som tvätt, städning, trädgårdsskötsel eller så hjälps man åt med det man kan. Det finns gemensamt kök där man kan laga mat tillsammans, gemensamt tvätt- och träningsutrymme och stormötesrum.
- Ett mellansteg mellan villa och särskilt boende behövs; boende på bottenvåning, nära service, kollektivtrafik och mötesplats.
- Äldre ska ha råd med trygga boendeformer. Nybyggnation är dyrt!

6.5 Trygghet

Mycket av innehållet i den här rapporten handlar om att skapa ett tryggt åldrande som en effekt av alla ovan redovisade ambitioner. Tankar om trygghet återkommer i väldigt många olika sammanhang i mötet med Göingebo i den tredje åldern. Ibland kopplas ordet till en känsla när man rör sig ute i samhället; att det ska vara upplyst och att trottoarerna ska vara sandade och vägarna skottade. Ordet används också i ekonomiska sammanhang, att det ska finnas en trygghet i att kunna ha råd med hyra, mat och transporter. Trygghet är också förknippat med en förståelse av samhället och exempelvis den digitala teknik som genomsyrar vardagen i dag. En trygg tillvaro handlar också om gemenskap; om att känna sig behövd och att någon saknar mig om jag inte kommer till körövningen eller promenaden som jag brukar.

För att bibehålla hälsan är vårdcentralen en viktig faktor och personkontakterna där inger stor trygghet. Ansvar för tryggheten kan alltså inte skjutas över till *en* aktör utan är i sanning ett resultat av att vi alla tillsammans tar ansvar och verkar för detta gemensamma mål i vårt samhälle.

7 Slutord

Beredningen överlämnar rapporten till förvaltningen för att skapa medvetenhet och åtgärder i den riktning beredningen rekommenderar.